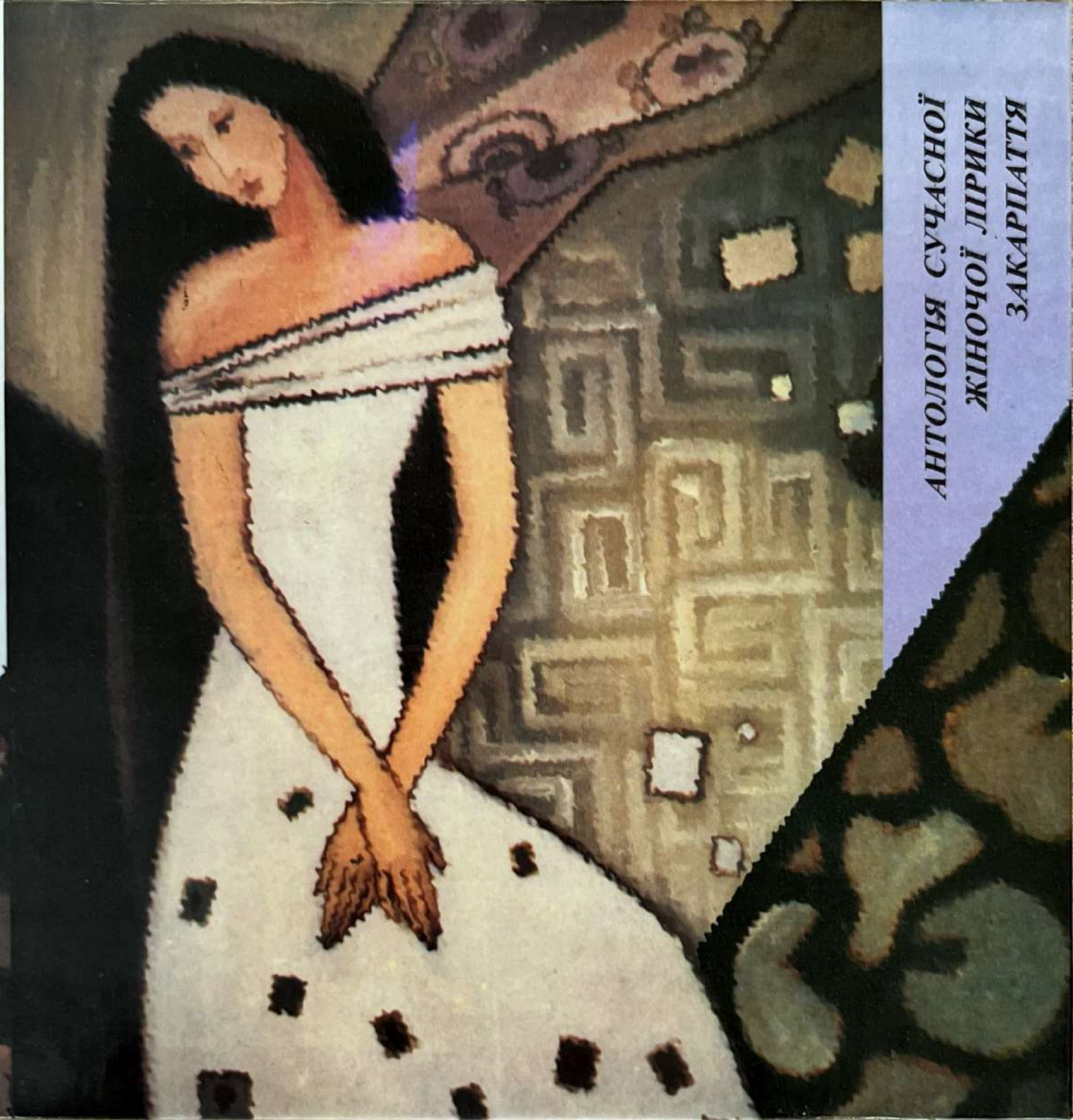

ЖІЖЖІСТЬ

АНТОЛОГІЯ СУЧАСНОЇ
ЖІНОЧОЇ ЛІРИКИ
ЗАКАРПАТТЯ

ВИДАВНИЦТВО «МИСТЕЦЬКА ЛІНІЯ» 2002

НІЖНІСТЬ

АНТОЛОГІЯ
СУЧАСНОЇ
ЖІНОЧОЇ
ЛІРИКИ
ЗАКАРПАТТЯ

Ужгород
«Мистецька
лінія»
2002

ББК 84 (4 Укр – 4 Зак)

Н – 60

УДК 821.161.2 – 1'06

«Ніжність» – це гармонійний сплав двох творчих стихій: поезії та живопису. Книжка презентує добірку зразків інтимної лірики сучасних закарпатських поеток та репродукції мистецьких творів художниць краю.

Укладач і автор передмови

Тетяна Ліхтей

Художнє оформлення

Заслуженого художника України

Надії Пономаренко

На обкладинці використано

репродукцію твору «Дівчина в білому»

сучасної закарпатської художниці

Наталії Сіми-Павлишин

ISBN 966-7511-56-1

© Тетяна Ліхтей, укладання, передмова, 2002

© Надія Пономаренко, художнє оформлення, 2002

© Видавництво «Мистецька лінія», 2002

ВІЧНА КАТЕГОРІЯ ЛЮБОВІ

...Коли я говорю мовами людськими і ангельськими, та любови не маю, – я все одно що мідь дзвінка чи бубон гудячий.

І коли маю дар пророкувати, і знаю всі таємниці, і коли маю впевненість, що зможу й гори переставляти, та любови не маю, – я – ніщо!

І коли я роздам усі маєтки свої, і віддам своє тіло на спалення, та любови не маю, – пожитку не матиму жодного!

Любов довготерпить, любов милосердствує, не заздрить, не величається, не надимається; не поводить ся нечемно, не шукає тільки свого і для себе, не рветься до гніву, не думає лихого; не радіє з неправди, але тішиться правдою; усе зносить, у все вірить, сподівається на все добре, усе терпить!

Любов – безконечна!

Вічні віра, надія, любов, – оці три. А найбільша між ними – любов!

(13. Гімн любові: любов – над усе! Перше послання апостола Павла до коринтян. Новий заповіт. Біблія)

Одні називають це божевіллям, безталанністю, проблемою в «корені», виводячи звідси всі наші суспільно-економічні біди, вважаючи це мало не національною трагедією. Інші цим захоплюються, долаючи часто тисячі кілометрів, аби знайти і привести в дім дружину із «загадковою слов'янською душею», виховану в патріархальному дусі набожних предків. Адже з її появою в родині назавжди вселяться затишок і спокій...

Дякувати Богові Всевишньому, найбільш характерною особливістю світоглядно-ціннісної свідомості української культури є висунення на перший план не формалізму рацію, а того, що становить істинну сутність людського єства – «серця» як метафори найпотемніших, найінтимніших, найнезбагненніших людських порухів. Цьому, зрештою, вчить нас і Книга над книгами. А теологічна мораль, як підтверджує життя, має в Україні і славу історію, і майбутнє.

Підмурівок цієї філософії закладено ще в часи Київської Русі. Гортаючи одну з найдавніших писаних пам'яток «Слово о полку Ігоревім», важко оминати без ейфоричного подивування «Плач Ярославни» – шедевр у шедеврї, а в нашому випадку ще й дуже коштовний документ – перший зразок інтимної лірики в давній українській літературі.

Звертаючись до періоду козаччини, не можна не згадати воістину легендарну поетку – народну поетесу Марусю Чурай, лірична сповідь якої прочитується у кожній зболеній строфі її пісень «Ішов милий горонькою», «Болить моя головонька», «Як з тобою ми спознавались», «Ой не ходи, Грицю» та ін. Любовна драма Чураївни, що, за Л.Костенко, «піснями виспівала душу», вже давно стала невичерпним джерелом мистецького натхнення.

Феноменальним явищем української жіночої поезії є постать Лесі Українки. Вже при житті її називали геніальною, однак радянське літературознавство розставило «свої» акценти в багатогранному і різноплановому доробку поетеси: соціалістка, революціонерка, борець. Забуваючи при цьому, що Леся Українка передусім жінка, яка любила, страждала, втрачала; вона авторка неперевершених ліричних зразків «Нічка тиха і темна була», «Твої листи завжди пахнуть зів'ялими трояндами», «Все, все покинути, до тебе полинати», «Хотіла б я тебе, мов плющ, обняти» тощо. Нове прочитання Лесі Українки, переконані, попереду. Цікаво, що саме її доробок мав величезний вплив на формування творчого світогляду закарпатських поеток.

Вийшовши, таким чином, на найзахіднішу гілку України – закарпатський крайовий терен, зауважимо, що тут перші «Чураївни» з'явилися тільки на початку минулого століття. Це, передусім, повернута із забуття вченими Л. Баботою та М. Мольнаром Ірина Невицька та три авторки, представлені згодом М. Рильським та В. Микитасем у «Гірських квітах» (Ужгород, 1962), – Марійка Підгірянка, Миколая Божук і Маруся Тисянська. Перші спроби фахового аналізу їхнього доробку ще тільки починають з'являтися. Однак дещо вже можна констатувати: інтимна нотка найсильніше відчутна саме в поезіях Миколаї Божук:

*Співає десь пташка, діброва шумить,
Слова розливають: «Любіться, любіть!..»
І серденько в грудях – не знати чого –
Тихенько шепоче: «Цілуй же його!..»*
(1929)

Забігаючи наперед, прозрадімо, що історія-табу щирої любові Миколаї Божук та отця Юрія Станинця, яка викликає в сучасників дедалі більший інтерес, повідана з перших уст поетці-журналістці М.Маєрчик, вилилася в чудовий експромт «До вас прийшла я. І мовчу. Заклинило», презентований у пропонованій книжці. Обірваною струною вдарять по оголених нервах шанувальників красного письменства зболені вірші Христини Керити, присвячені коханому чоловікові, відомому поетові Василеві Вароді. На сторінках «Ніжності» ви знайдете відлуння ще однієї романтичної історії – історії незгасаючої любові загадкового подружжя – пані Магди та геніального майстра живопису Адальберта Ерделі (поезія Л. Повх «P.S. До портрета Невідомої»).

Уже зі «Змісту» антології читач зрозуміє, що на нього чекає зустріч із давніми знайомими, чиї імена не потребують уточнень і коментарів: Х. Керита, Л. Кудрявська, Н. Панчук, Г. Малик, М. Головач, М. Фюзеші, Л.Повх. Кожна зі згаданих авторок може самостійно видати власну збірку інтимної лірики, як це, до речі, недавно зробила Л. Кудрявська (Книга любви. – Ужгород: Мистецька лінія, 2002). Для того, хто хоча б спорадично цікавиться літературним процесом Закарпаття, зайвою, напевно, буде ширша інформація стосовно доробку М.Нейметі, М. Маєрчик, О. Мейсарош, О. Кішко-Луцишиної, Т. Кобаль, Г. Рекіти-Пазуханич, О.Тимофієвої, В. Петровцій, С. Сороки, Р. Софілканич, які яскраво заявили про себе однією чи кількома книжками. Зовсім недавно побачили світ досить оригінальні, самобутні збірочки Л. Анджели (передмова Н.Ребрик), Н.Гумен (передмова М.Ряшка), М.Пак-Салай (передмова Л.Кудрявської), Г. Ференс (передмова В. Басараба), І. Гармасій, І.Філак. Та найбільше тішить, що процес цей не припиняється, що на наше звернення відреагували і ті, хто, очевидно, не має змоги прийти до читача з власною

книжкою, хоч поезія їхня не поступається рівнем згаданим вище майстриням слова, і ті, що роблять перші, ще несміливі, поетичні кроки, які ми просто зобов'язані підтримати. Серед них І. Андрійчук, О. Кінаш, В. Кобаль, В. Когут, І. Крижанівська, Н. Логойда, Т. Маровді, Л. Мельник, Р. Петрів, О. Федорович. Шкода, що не відреагували на наш поклик авторка «Гірського джерельця» (1992) М. Михтонюк, талановита вчителька з Монастирця М. Бонь, а також Ю. Зейкан, О. Синьоока, О. Бондар та ін. Вірші М. Бонь, зокрема, на зразок віднайденого ще зі спільних студентських часів – представленого в «Літературній сторінці» (газета «Ужгородський університет») Надією Ференц –

Розлюбити Тебе?

Не зможу.

Повернути Тебе?

Не схочу.

Ти для мене є той, що завжди

і назавжди від мене йде.

Проминаєш мене –

не оглянуся;

Проминаєш мене –

не зупинишся:

ми з тобою того не знаємо,

що кроки бувають назад ... –

значно збагатили б презентовану антологію інтимної лірики.

Незабаром на мистецькому обрії Закарпаття з'являться нові жіночі постаті, паростками ніжності проростуть щирі поетичні строфи. Хай їм ведеться і хай пам'ятають, що все на цьому світі починається з любові...

Тетяна Ліхтей,
ст. викладач філологічного факультету
Ужгородського національного
університету